

SZAKDOLGOZAT

Rednágel Csongor Dávid

**Gödöllő
2025**

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Mezőgazdasági Mérnök Bsc

Nappali tagozat

Gyepgazdálkodás

Belső konzulens:

Prof. Dr. Penksza Károly, egyetemi tanár, MATE, Növénytermesztési-tudományi Intézet, Növénytan tanszék

Külső konzulens:

Dr. Szentés Szilárd, tudományos munkatárs, ATE, Állattenyésztési, Táplálkozástudományi és Laboratóriumi, Állattudományi Intézet

Készítette:

Rednágel Csongor Dávid

Gödöllő

2025

1. Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS, CÉLKITŰZÉS	4
2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS	6
2.1. A gyepek fogalma és meghatározása	6
2.2. A gyepek kialakulása és történeti áttekintése	6
2.3. A gyepek elterjedése Magyarországon és Európában	6
2.4. A gyepek típusai	6
2.4.1. Természetes gyepek	7
2.4.2. Féltermészetes gyepek	8
2.4.3. Mesterséges gyepek (telepített)	8
2.5. A gyepek ökológiai szerepe	9
2.5.1. Talajvédelmi funkciók	9
2.5.2. Vízgazdálkodási szerep.....	9
2.5.3. Biodiverzitás fenntartása.....	10
2.6. A gyepek gazdasági hasznosítása	10
2.6.1. Legeltetés	10
2.6.2. Kaszálás	12
2.7. A gyepek kezelés módjai	13
2.8. A gyepeket veszélyeztető tényezők	15
2.8.1. Intenzív mezőgazdasági tevékenység	15
2.8.2. Inváziós fajok.....	16
2.8.3. Éghajlatváltozás	16
3. ANYAG ÉS MÓDSZEREK	18
3.1 A vizsgált területek elhelyezkedése	18
3.2. A vizsgált területek rövid leírása	19
3.2.1 Kaszáló	19
3.2.2. Lólegelő	20
3.2.3. Sziklagyep.....	21
3.3. A cönológiai felvételezés módszere	22
3.3.1. A vizsgálat során használt ökológia mutatók	22
3.3.1.1. Természetvédelmi érték kategóriák	22
3.3.1.2 Relatív ökológiai mutatók.....	23
3.3.1.3. Pignatti-féle életforma-kategóriák	23
4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	24
4.1.1. A fajok természetvédelmi érték kategóriák (TVK) szerinti megoszlása a vizsgált vegetáció típusokban	24

4.1.2. A fajok szociális magatartástípusok (SBT) szerinti megoszlása a vizsgált vegetáció típusokban.....	25
4.1.3. A fajok relatív vízigény (WB) szerinti megoszlása a vizsgált vegetáció típusokban	26
4.1.3. A fajok relatív nitrogénigény (NB) szerinti megoszlása a vizsgált vegetáció típusokban.....	27
4.1.4. Életforma spektrumok.....	28
4.1.5. A Klapp-féle takarmányértékek alakulása.....	30
5. ÖSSZEFOGLALÁS.....	31
6. IRODALOM.....	32
7. MELLÉKLET.....	34
8. NYILATKOZATOK.....	35

1. BEVEZETÉS, CÉLKITŰZÉS

Már gyerekkorom óta érdekelnek a mezőgazdasági munkák, a természet, és az állattartás, mivel egy lovardában nőttem fel, ahol mindezek a dolgok hozzátartoztak a mindennapi életünkhöz. Kiskorom óta az egyik kedvenc munkafolyamatom a gyepekhez kötődő szénabetakarítás, beleértve a kaszálást, a rendszerezést és a bálázást. Elvárásolt a gyepek diverzitása és látványa. Szerettem volna jobban megismerni a saját kaszálónkon élő állat-, és növényfajokat, ezért nap, mint nap jártam a réteket és környező erdőket megfigyelve az ott előforduló élőlényeket. Sajnos napjainkban egyre kevésbé becsülik meg az emberek ezeket a csodás élőhelyeket és területük évről évre csökken a beépítések és a szántóföldi növénytermesztés terjeszkedése okán. A nem, vagy rosszul kezelt gyepterületek diverzitása csökken, hajlamos a cserjésedére vagy a gyomosodásra.

Szerintem kiemelkedően fontos élőhelyek ezek a területek, ezért szakdolgozatom célja felhívni a figyelmet szükségességükre, és bemutatni a családom tulajdonában lévő gyepek hasznosítását, összetételét és jellemzőit.

A munka célja volt, hogy a vegetációban bekövetkezett változásokat nyomon lehessen követni a területen folyamatos használati módja mellett. Két évet lehet értékelni, mert már 2023-ban is történt egy felmérés, de akkor száraz időszak volt és ehhez egy 2024-es csapadékosabb év hatását is cél elemezni.

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A gyepek fogalma és meghatározása

A gyepek természetes folyamatok által – esetleg a maga ősválójában – vagy mesterséges telepítés útján gyeppalkotó növényfajokkal borított földterület. Jellemző gyeppalkotók a pászitfűfélék (*Poaceae*), a pillangósok (*Fabaceae*), és egyéb rendszertani besorolású tartozó növények, melyek stabil társulást hoznak létre ([http1](#)).

2.2. A gyepek kialakulása és történeti áttekintése

Eleinte gyepek ott alakultak ki, ahol az erdőket a klíma és a rendszeres természeti hatások (tűz, nagytestű növényevők, vízjárás) korlátozták a fás szárú növények megtelepedését, vagy a természeti adottságok miatt (szezonálisan száraz, tűzjárta síkságok; árterek magasabb, szárazabb részei; magashegységek erdőhatár feletti zónái; sekély, köves, homokos, szikes/sós talajok) a fák nem tudtak tartósan megtelepedni. A mesterségesen fenntartott gyepek elődei a középkori települések azon területei voltak, amelyeket az állatállomány kommunális legeltetésére használtak így megakadályozva azok cserjésedését és a fásszárú növények megjelenését ([http1](#)).

2.3. A gyepek elterjedése Magyarországon és Európában

Az Európai Unió teljes területéből az állandó mezőgazdasági gyepek kb. 13%-ot fed le eloszlása pedig erősen koncentrált az atlanti térségben (különösen Írországban). Magyarországon KSH legfrissebb évkönyvi adatai szerint 2023-ban a gyepek művelési ág területe 792,6 ezer hektár volt, míg a mezőgazdasági terület összesen 5 110,8 ezer hektár; ez kb. 15,5%-os arányt jelent a mezőgazdasági területen belül ([http2](#); [http3](#)).

2.4. A gyepek típusai

A gyepeket kialakulásuk alapján három csoportba sorolhatjuk, természetes gyepek, féltermészetes gyepek és mesterséges gyepek.

2.4.1. Természetes gyepek

A természetes gyepek kialakulását alapvetően a környezeti feltételek határozzák meg. Olyan területeken jönnek létre, ahol a klíma, a talajviszonyok vagy más ökológiai tényezők nem teszik lehetővé az erdők kialakulását. A vízhiány, a szélsőséges hőmérsékleti ingadozások, a gyakori tüzek és a szél hatása mind hozzájárul ahhoz, hogy a fás vegetáció ne tudjon megtelepedni, így a fűfélék és a lágyszárú növények válnak uralkodóvá. Ezek a gyepek fontos szerepet játszanak a bioszféra működésében: jelentős szénmegkötő kapacitással bírnak, élőhelyet biztosítanak számos faj számára, és meghatározzák a táj arculatát. A magyar Alföldön található puszta a természetes gyepek egyik legismertebb példája Európában (1. ábra). A Hortobágyon, a Kiskunságban vagy a Dévaványai-síkon fennmaradt gyepek őrzik az egykori Pannonsztyeppe vegetációs örökségét. Ezek a területek kiemelt természetvédelmi oltalom alatt állnak, hiszen a faj gazdag sztyepprétek és szikes gyepek ritka és veszélyeztetett fajoknak adnak otthont. A természetes gyepek fennmaradását ma már gyakran emberi beavatkozás (pl. legeltetés) segíti, de eredetük szigorúan természetföldrajzi tényezőkre vezethető vissza (<http4>).

1. ábra, Alföldi táj (<http6>)

2.4.2. Féltermészetes gyeppek

A féltermészetes gyeppek olyan élőhelyek, amelyek eredetileg természetes környezetben alakultak ki, de mai állapotukat döntően az ember tartotta fenn. A legeltetés, kaszálás vagy más, évszázadok óta fennálló gazdálkodási gyakorlat fenntartotta a nyílt gyepstruktúrát, megakadályozta a fás vegetáció elterjedését, ugyanakkor elősegítette a fajgazdagság növekedését. Az európai féltermészetes gyeppek ma a kontinens egyik legértékesebb területei biodiverzitás szempontjából, mivel akár több száz növényfaj is előfordulhat egy hektáron. Magyarországon a félszáraz gyeppek (pl. löszgyeppek, kaszálórétek) klasszikus példái ennek a kategóriának. Ezek a területek gazdag gyógynövény- és rovarfaunával rendelkeznek, és fontos élőhelyei védett növényfajoknak, mint például a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*) vagy a szennyes ínfű (*Ajuga genevensis*). A félig természetes gyeppek fennmaradása azonban erősen függ az emberi beavatkozástól: ha a kaszálást vagy a legeltetést felhagyják, a területek rövid időn belül cserjésedni, majd erdősödni kezdenek. Ugyanakkor a túlzott intenzív használat (például műtrágyázás, túllegeltetés) a fajgazdagság drasztikus csökkenéséhez vezethet (http5; Tóth 2024).

2.4.3. Mesterséges gyeppek (telepített)

A mesterséges gyeppek kifejezetten emberi beavatkozás révén jönnek létre. Ide tartoznak azok a rétek és legelők, amelyeket szántóföldek átalakításával, füvek és pillangósok telepítésével, trágyázással vagy öntözéssel hoztak létre. Elsődleges céljuk a takarmánytermelés, így a mezőgazdasági termelés szerves részét képezik. Ezek a gyeppek fajszegényebbek a természetes vagy féltermészetes gyeppeknél, mivel általában pár magas takarmányértékű fűfaj (pl. angolperje (*Lolium Perenne*), csomós ebír (*Dactylis Glomerata*)) uralja őket. Előnyük, hogy magas hozamot biztosítanak, és jól szabályozhatók a gazdálkodói igények szerint. Hátrányuk, hogy ökológiai értékük korlátozott: kevés védett vagy ritka faj él meg bennük, és a talaj biológiai aktivitása is alacsonyabb, mint a természet közeli gyeppekben. A mesterséges gyeppek fenntartása rendszeres emberi beavatkozást igényel (vetés, trágyázás, gyomirtás), ha ez elmarad, gyakran gyomosodás vagy degradáció következik be. Magyarországon főleg az intenzíven használt mezőgazdasági tájakban fordulnak elő, ahol a természetes gyeppek helyét fokozatosan ilyen agrárgyeppek vették át (Török et al., 2014, 2016, 2018).

2.5. A gyepek ökológiai szerepe

A gyepek ökológiai jelentősége sokrétű, hiszen egyszerre befolyásolják a talaj állapotát, a vízháztartást és az élővilág sokféleségét. A természet közeli és fenntartható módon kezelt gyepek kiemelt szerepet játszanak a táji ökoszisztémák stabilitásának fenntartásában.

2.5.1. Talajvédelmi funkciók

A gyepek egyik legfontosabb ökológiai szerepe a talaj védelme. A zárt növényborítás mérsékli a szél és a víz eróziós hatását, ezáltal megakadályozza a termőréteg lepusztulását. A fűfélék és pillangósvirágúak sűrű, mélyre hatoló gyökérzete jelentősen javítja a talaj szerkezetét: fokozza a talaj pórustérfogatát, elősegíti a víz beszivárgását, ugyanakkor összefogja a talajszemcséket, így stabilabb szerkezetet biztosít. Ez különösen a lejtős területeken, valamint a szikes és homokos vidékeken bír nagy jelentőséggel, ahol a talajpusztulás veszélye fokozott. A gyepek talajvédő funkciója azonban nem csupán a fizikai erózió elleni védelemben nyilvánul meg. A gyökerekből és a felszíni biomasszából származó szerves anyag hozzájárul a humuszképződéshez, ami hosszú távon növeli a talaj termékenységét. A gyepterítés folyamatossága nélkülözhetetlen a talaj tápanyagainak megőrzésében és a degradációs folyamatok – például a defláció vagy a szikesedés – lassításában. Ezáltal a gyepek nemcsak a természeti erőforrások védelmében, hanem a fenntartható mezőgazdálkodásban is kulcsszerepet töltenek be (Szemán, 2006; Tasi, 2019).

2.5.2. Vízgazdálkodási szerep

A gyepek jelentős szerepet töltenek be a táj vízháztartásának szabályozásában. A gyepfelszín zárt borítása csökkenti a csapadékvíz lefolyását, így mérsékli az árvíz- és belvízveszélyt. A sűrű gyökérzet elősegíti a víz beszivárgását a talajba, ezáltal növeli a talaj víztároló képességét és hozzájárul a talajvíz utánpótlásához. Ez különösen fontos a szárazabb régiókban, ahol a csapadék mennyisége korlátozott, és a növényzet vízmegtartó hatása a termőhelyek fennmaradásának egyik alapfeltétele. A gyepborítás a párolgás szabályozásában is szerepet játszik. A növények árnyékoló hatása, valamint a talajfelszín fedettsége csökkenti a közvetlen evaporációt, így a

talajnedvesség hosszabb ideig megmarad. Ezen felül a gyepfelszín mikroklímája (például a levegő hőmérsékletének és páratartalmának szabályozása) hozzájárul ahhoz, hogy a vízháztartás kiegyensúlyozottabb legyen. Mindezek következtében a gyepnek fontos szerepet játszanak a vízkészletek védelmében, a szárazság hatásainak enyhítésében és a fenntartható gazdálkodás alapjainak biztosításában (Barcsák, 2004; Szemán, 2006).

2.5.3. Biodiverzitás fenntartása

A gyepnek alapvető szerepet töltenek be a biológiai sokféleség megőrzésében. Az agrártájba ágyazódó gyep – különösen azok, amelyek extenzív, hagyományos kezelést kapnak – élőhelyeket biztosítanak számos növény-, rovar- és gerinces faj számára. A fajgazdag, mozaikszerű gyepstruktúrák lehetővé teszik, hogy egyazon tájon belül egyidejűleg jelenjenek meg különböző élőhelyi körülmények (például szárazabb és nedvesebb, árnyékos és napsütötte zónák), ezáltal elősegítik a térségi és közösségi diverzitás hosszú távú fenntartását. Ez a gyepes élőhelyszerkezet különösen jelentős a természetközeli gyepben és Natura 2000 területeken, ahol számos, Európában ritka növény- és állatfaj (például túzok, ürge, kékvércse) élőhelyet talál – ezek a fajok gyakran szorosan kötődnek a gyephez (Török (szerk.) 2013).

2.6. A gyep gazdasági hasznosítása

A gyep gazdasági hasznosítása elsősorban takarmánytermelésben és állattartásban nyilvánul meg, amelynek hagyományos formája a legeltetés és a kaszálás. A megfelelő gyepgazdálkodási módszerek alkalmazása nemcsak a termelés hatékonyságát, hanem a gyep hosszú távú fennmaradását is biztosítja.

2.6.1. Legeltetés

A legeltetés a gyepgazdálkodás egyik legősibb és legfontosabb hasznosítási módja, amely közvetlenül biztosít takarmányt a legelő állatok számára. Történetileg a magyar pusztai állattartás alapját is ez adta, és ma is jelentős szerepet tölt be a gazdaságban, különösen a természetközeli gyep fenntartásában. A legeltetés hatása kettős: egyrészt előnyös, mert a rendszeres rágás serkenti a gyep sarjadását az állatok trágyája tápanyag utánpótlásként szolgál a növényeknek, és hosszú távon javíthatja a

fajösszetételt; másrészt kedvezőtlen is lehet, ha a használat túl intenzív, mert akkor a gyepterület fajválasztéka csökken, taposási károk keletkeznek, és eróziós folyamatok indulhatnak el. (Szemán, 2006)

Szakaszos legeltetés

A szakaszos legeltetés egy fejlettebb és tudatosabb rendszer, ahol a gyepterületet több kisebb részre (szakaszra) osztják, és az állatokat meghatározott sorrendben, korlátozott időre engedik be ezekre. Ez lehetővé teszi, hogy a már lelegelt területek pihenjenek, regenerálódjanak, és újrasarjadjanak, miközben a következő szakasz biztosítja a friss takarmányt. A rendszer nagy előnye, hogy kiegyensúlyozott takarmányellátást biztosít, a gyepterület hosszabb távon termékeny és fajgazdag marad, valamint a legeltetési nyomás egyenletesebben oszlik el. A módszer különösen alkalmas extenzív gazdálkodásra és természetvédelmi kezelésekre is, ahol a cél a gyepterület biodiverzitásának fenntartása (Szemán, 2006; Tasi, 2019)

Pányvás legeltetés

A pányvás legeltetésnél az állatot egy karóhoz vagy hosszabb kötélhez rögzítik, így a mozgásteret erősen behatárolt. Ez a módszer leginkább háztáji körülmények között, kisebb gazdaságokban fordult elő, ahol néhány tehén vagy ló takarmányozását így oldották meg. Hátránya, hogy az állat a pányva környékén erősen letapossa a gyepet, a trágyázás koncentráltan jelenik meg, és az egyenetlen rágás miatt foltokban degradálódik a növényzet (Balázs F. 1960). Ezért nagyobb területeken nem fenntartható, ma inkább csak szórványosan fordul elő.

Szabadon legeltetés

A szabadon legeltetés során az állatok nagy kiterjedésű gyepterületen mozoghatnak szabadon, emberi irányítás nélkül (2. ábra). Ez a módszer elsősorban a magyar pusztákon, például a Hortobágyon, volt jellemző, ahol a ridegtartás hagyományos formája kapcsolódott hozzá. Előnye, hogy viszonylag kevés emberi munkát igényel, és lehetőséget ad az állatok természetes viselkedésének megőrzésére. Ugyanakkor szabályozás hiányában fennáll a túllegeltetés veszélye, amely hosszabb távon a gyepterület leromlásához, fajszegényedéshez vezethet. Natura 2000 területeken a

szabadon legeltetést sok esetben természetvédelmi célból is alkalmazzák, de ott a legeltetési sűrűséget szigorúan szabályozzák (Haraszthy, 2013; Barcsák, 2004).

2. ábra, Szabadon legeltetett lovak (Fotó: Rednágel Cs.)

2.6.2. Kaszálás

A kaszálás a gyepek hasznosításának egyik legfontosabb és legrégebbi módja, amelynek célja a téli takarmány (széna) biztosítása az állatok számára. Már a középkor óta meghatározó szerepet játszik a magyar mezőgazdaságban, és napjainkban is a gyepgazdálkodás egyik alapvető eleme. A kaszálásnak kettős jelentősége van: egyrészt gazdasági, mivel a betakarított takarmány (széna) az állattartás alapját képezi, másrészt ökológiai, hiszen a megfelelő időben végzett kaszálás hozzájárul a gyep hosszú távú fenntartásához és a fajgazdagság megőrzéséhez. A kaszálás időpontja és gyakorisága döntő mértékben meghatározza a gyep állapotát. A túl korai kaszálás a fűfélék gyenge fejlődéséhez vezet, és csökkenti a széna mennyiségét, míg a túl késői kaszálás során a növények elvénülnek, rostosabbak lesznek, és romlik a takarmány minősége. Az optimális időpont általában a fűfélék virágzásának kezdete, amikor a növények tápanyagtartalma még magas, de már biztosítható a kellő hozam. A kaszálás gyakorisága szintén fontos: az egyszeri kaszálás inkább az extenzív gazdálkodásban jellemző, míg az intenzívebb rendszerekben évi két-három kaszálás is előfordulhat. A rendszeres kaszálás gátolja a cserjésedést, elősegíti a lágyszárú növények fennmaradását, és fenntartja a gyep mozaikos szerkezetét. A természetvédelmi

szempontból kezelt gyepeken gyakran mozaikos vagy késleltetett kaszálást alkalmaznak, hogy a különböző növény- és állatfajok számára kedvező élőhelyi feltételek megmaradjanak. A kaszálás tehát nem csupán gazdasági szükségszerűség, hanem a biodiverzitás megőrzésének egyik eszköze is, különösen a Natura 2000 területeken, ahol a kaszálási időpontokat és módszereket szigorú szabályokhoz kötik (Balázs, 1960; Szemán, 2006).

2.7. A gyepezés módjai

A gyepek hosszú távú fenntartása és hasznosítása csak tudatos és szakszerű kezeléssel biztosítható. A megfelelő gyepezési módok hozzájárulnak a termőképesség megtartásához, a talaj védelméhez, a biodiverzitás fenntartásához és a gyepek megőrzéséhez.

Hengerezés

Mivel a gyepterületek tömörödött talajok ezért hengerezést nem gyakran szokták alkalmazni ezeken a területeken, de ha mégis, azt a vetés után vagy a téli fagyok elmúltával a fűfélék bokrosodásának elősegítésére vagy az esetleges talajegyenlenségek elmunkálására használják.

Talajlazítás

A talajlazítás célja a gyepezés alatti talajréteg levegőzöttségének javítása, a vízbefogadó képesség növelése és a gyökérszövet fejlődésének elősegítése. A rendszeresen legeltetett vagy gépekkel hasznosított gyepekben idővel talajtömörödés alakul ki, amely akadályozza a víz beszívását és a növények gyökérszövetének mélyebb rétegekbe hatolását (3. ábra). Ennek következtében a gyepezés fajösszetétele romlik, a termőképesség csökkenhet, és a szárazságtűrés is gyengül (Szemán, 2006)

Lágyszárúakkal sűrűn borított területen speciálisan kialakított gyepez-lazító gépekre van szükség, amelyek keskeny, kések vagy fogas elemekkel hatolnak a talajba. Ezek az eszközök úgy hasítják meg a tömör réteget, hogy közben a felső, gyepezet alkotó fűfélék gyökérszövege nem sérül jelentősen, a zöld borítás megmarad. Így a növényzet gyorsan regenerálódik, miközben a talaj átszellőzik és javul a vízháztartása. A talajlazítást általában 3–5 évente célszerű elvégezni.

3. ábra, Speciális rétlazító (<http7>)

Vetés

Fűmag vetéséhez gondosan előkészített talaj szükséges, mivel nagyon apró és könnyű magok. A vetés ideje jellemzően kora ősz, vagy tavasz, amikor a talaj nedvességtartalma és hőmérséklete megfelelő a csírázáshoz. A legkritikusabb időszak a kezdeti megerősödés, ami többévi gondozást igényel: gyomirtás, célzott kaszálás és szükség szerinti hozzáöntés segít a kívánt növényzet helyes kialakulásában.

Talajszellőztetés

A talajszellőztetés a gyepterület egyik fontos művelete, amelynek célja a gyökérszóna levegő- és vízellátásának javítása. A szellőztetést speciális eszközökkel végzik, például tüskés hengerekkel vagy üreges fogakkal ellátott gépekkel, amelyek kis lyukakat, hasítékokat hoznak létre a talajban (4. ábra). Ezek a beavatkozások úgy lazítják fel a tömör réteget, hogy közben a gyepterület felső növényzetét nem pusztítják el, hanem segítik annak megújulását. Az így keletkezett pórusokon keresztül javul a talaj víz- és levegőháztartása, valamint a tápanyagok mozgása, ami a gyepterület gyorsabb regenerációját teszi lehetővé. (Tasi, 2019)

4. ábra, Gyepszellőztető henger (http8)

Tisztító kaszálás

A tisztító kaszálás a gyepápolási beavatkozások egyik legfontosabb típusa, amelynek elsődleges célja nem a takarmánytermelés, hanem a gyep ökológiai állapotának fenntartása és javítása. Lényege, hogy a gyepből eltávolítja a nem kívánatos, értéktelen vagy elöregedett növényi részeket, ezzel megakadályozza a gyep elgyomosodását és a fajszegényedést. Különösen nagy jelentősége van ott, ahol a gyepet nem kaszálják rendszeresen, illetve ahol a legeltetés nem biztosít kellő növényzeti megújulást. A tisztító kaszálás során levágják a gyepből a gyomokat és az alacsony takarmányértékű növényeket, valamint eltávolítják az előző évi elszáradt szármaradványokat. Ezáltal jobb fényviszonyokat teremtenek a hasznos fűfélék számára, elősegítik azok sarjadását, és visszaszorítják a gyep degradációjához vezető folyamatokat (Szemán, 2006).

2.8. A gyepet veszélyeztető tényezők

2.8.1. Intenzív mezőgazdasági tevékenység

Magyarországon az intenzív mezőgazdasági gyakorlat jelentős mértékben veszélyezteti a gyepterületek kiterjedését és állapotát. A hagyományos gyepgazdálkodási formák — mint a legeltetés vagy a hagyományos kaszálás — háttérbe szorulnak, miközben a gyepterületek egyre nagyobb hányada válik szántóvá

vagy egyéb intenzív művelés célterületévé. Ez a folyamat a gyepterület csökkenéséhez és romlásához vezet. A Magyar Tudományos Akadémia Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet tanulmánya szerint (MTA ÖBKI NCI) az 1960-as évek elején a gyepterület csökkenése évente akár 2,5% is lehetett, ami jelentősen felgyorsította a gyepek eltűnését. Az 1967 és 1984 közötti időszakban a csökkenés üteme már érezhetően lassult, azonban az intenzív mezőgazdasági beavatkozások — mint például a gyepfelülvetés, öntözés, lecsapolás és belvízrendezés — továbbra is fenntartották a gyepek degradációját ([http9](#)).

2.8.2. Inváziós fajok

Az egyik fő probléma: olyan fajok, mint a selyemkóró (*Asclepias syriaca*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), aranyvesszőfajok (*Solidago* spp.) egyre jellemzőbbek a gyepekben és környékükön. Ezek a fajok versenyképtelen helyzetbe hozzák az őshonos gyeptársulásokat, mivel gyorsan és hatékonyan elszaporodnak, intenzív a növekedésük és nagy ellenálló képességgel rendelkeznek. Az emberi beavatkozásokat is jól tűrik (pl.; kaszálás) és a legtöbb legeltetett állatfaj nem fogyasztja őket, amely még jobban segíti életterük növelését.

2.8.3. Éghajlatváltozás

Az éghajlatváltozás a magyarországi gyepek közül leginkább a löszgyepeket és a kötött talajú sztyepréteket érinti hátrányosan, mivel ezek különösen érzékenyek a szárazodó klímára. A csapadék csökkenése és a hóhullámok gyakoribb előfordulása közvetlenül fokozza a száraz gyepek degradációját. A modellezési eredmények szerint a sztyepp-élőhelyek a 21. század közepére jelenlegi elterjedésük akár harmadát–felét is elveszíthetik, ha a szárazodási trend folytatódik (5. ábra). A változások nemcsak a kiterjedést, hanem a gyepek fajgazdagságát is veszélyeztetik, így hosszabb távon fennmaradásuk is kockázatba kerülhet (Czúcz, 2011).

5. ábra, Kiszáradt legelő 2022 nyarán (Fotó: Rednágel Cs.)

3. ANYAG ÉS MÓDSZEREK

3.1 A vizsgált területek elhelyezkedése

Mind a három vizsgált területem Sukorón, a Velencei-hegység lábánál található. A hegység éghajlata mérsékelt meleg és száraz jellegű. Az éves napfénytartam meghaladja a 2000 órát, ami kedvez a gyepnövényzet fejlődésének. Az éves csapadékmennyiség 550–600 mm körül alakul, de eloszlása egyenetlen: a nyári időszakban gyakoriak az aszályos periódusok, míg tavasszal és ősszel több csapadék hullik. A középhőmérséklet évi szinten 10–11 °C. Az enyhébb telek és a gyakori nyári szárazság miatt a száraz és félszáraz gyepek, valamint a sztyepp jellegű vegetációk fennmaradását teszi lehetővé az itteni klíma.

A magasabb részeken cseres-kocsánytalan tölgyesek és gyertyános-tölgyesek alkotják az uralkodó erdőtársulásokat. Az északi, hűvösebb lejtőkön gyakrabban fordul elő gyertyán (*Carpinus betulus*), míg a déli, melegebb oldalak inkább a molyhos tölgy (*Quercus pubescens*) előfordulásának kedveznek. Ezek az erdők helyenként mozaikosan váltakoznak nyílt gyepekkel és cserjésekkel.

A hegység lábánál, főként a löszös talajokon löszgyepek és sztyeppmaradványok találhatóak, amelyek a Velencei-hegység egyik legértékesebb élőhelyei közé tartoznak. Ezeket fajgazdag növénytársulások jellemzik, olyan ritka és védett fajokkal, mint például a tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), a leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) vagy a selymes peremizs (*Inula germanica*). A félszáraz gyepek a száraz, meleg mikroklímát kedvelő fajok számára nyújtanak élőhelyet, és mozaikosan kapcsolódnak a szántókhoz, erdőszegélyekhez és sziklagyepekhez.

A Velencei-hegység talajtakarója változatos, a felszín alapkőzete miatt. A hegység nagy része gránitból áll, amelyen agyagbemosódásos barna erdőtalajok és csernozjom barna erdőtalajok alakultak ki. A lejtőkön helyenként köves, sekély termőrétegű vázta talaj fordul elő, amelyek csak korlátozottan alkalmasak intenzív mezőgazdasági hasznosításra (A vizsgált területekből egy ilyen területen helyezkedik el). A hegység lábánál löszös üledékek találhatóak, amelyeken löszcsernozjomok és réti csernozjomok jellemzők. Ezek a talajok jó termékenységük révén szántóföldi művelésre is alkalmasak (A vizsgált területekből kettő ilyen jellegű talajon található). (Pécsi–Somogyi, 1980; Dövényi, 2010)

3.2. A vizsgált területek rövid leírása

Az általam vizsgált területek a családom által üzemeltetett Sukorói Lovasközpont területén helyezkednek el, az M7 autópálya Sukoró felőli oldalán. A gyepeket elsősorban takarmány előállítására használjuk, amely a lovak tartásának alapját képezi (6. ábra).

6. ábra, Drónfotó a területekről (Fotó: Rednágel Cs.)

3.2.1 Kaszáló

Az 1930-as évektől már bizonyítottan kaszálóként alkalmazták a területet, a szocializmus alatt magyar tarka szarvasmarhákkal, illetve juhokkal legeltették. A rendszerváltást követően újból kaszálni kezdték (7. ábra). A terület 1999-ben került a mi tulajdonunkba, és azóta általánosan évente egyszer május és június között kaszáljuk majd ősszel szárazúzzuk a gyomok megjelenése ellen. Kaszálásra egy diszkes és egy dobos kaszát használunk. A felmérésben ezt a területet 3 különböző részre bontottuk feltűnően éles határokkal rendelkező diverzitása miatt. Ezek a következők: franciaperjés kaszáló, vörösnadrágcsenkeszes kaszáló és nádképcsenkeszes kaszáló. Az éles határokat valószínűleg a talajfoltok, illetve a víznyomás okozza. A terület szélén U alakban franciaperje alkotja a fűfélék döntő többségét, középen a magasabb

szárazabb részen vörösnadrágcsenkesz és a víznyomásosabb területen nádképű csenkesz.

7. ábra, Az általunk használt kaszáló 1954-ben (Fortepan / Csermely Károly)

3.2.2. Lólegelő

A legelő az 1950-es években szintén a helyi TSZ tulajdonában volt és marhákkal, illetve juhokkal volt legeltetve. A rendszerváltás után lekerültek róla az állatok és erősen cserjésedni kezdett a terület. Amikor a mi tulajdonunkba került lovakat kezdtünk el legeltetni rajta és megtisztítottuk a nagyobb cserjéktől. A legeltetéssel sikeresen vissza lehet szorítani a cserjéket. Eleinte csak nyári legelőként szolgált ez a terület, de 4 éve már egész évben itt vannak az állatok (8. ábra). A területen a 2024-es felvételek eltérést nem adtak, így itt az összehasonlítást nem végeztem el. A 2023-as Molnár et al. (2023) publikációban is megjelent állapot jellemző a 2024-es évre is.

8. ábra, A lólegelő (Fotó: Rednágel Cs.)

3.2.3. Sziklagyep

A szocialista korszakban a területet magyar tarka szarvasmarhákkal hasznosították legeltetés céljából. Az 1990-es évek után azonban hosszabb ideig parlagon maradt, majd a 2000-es évek elejétől téli legelőként használtuk. A 2022/23-as téli időszakban a legeltetés már nem valósult meg, mivel a karámrendszer állapota erősen leromlott (9. ábra).

9. ábra, Drónfotó a sziklagyepről (Fotó: Rednágel Cs.)

3.3. A cönológiai felvételezés módszere

A kvadrátokat Braun-Blanquet (1964) módszerével készítettük, a borítási értéket %-ban adtuk meg. A védett fajok mellett különös figyelmet fordítottunk az invazív, és a cserjésedést előidéző fajokra. A fajnevek Király (2009) nómenklatúráját követik. Minden terület kategóriában 6-6 db 2 × 2 m-es felvétel készült. A mintaterületeken 2023-ban is készültek felvételek, mai publikálásra is került a Gyepgazdálkodási Közleményekben (Molnár et al., 2023), ezen adatsort is felhasználtam, amiben szintén részt vettem, az összehasonlításra. A kaszáló, amelyet 3 eltérő mintaterületre osztottunk:

- francia perjés, *Arrhenatherum alatior* dominálta kaszáló,
- cickórós, *Achilleo-Festucetum pseudovinae*, sziki legelő,
- láprét

Ezen kívül a sziklagyepek elemeztük, ahol szintén a *Festuca pseudovina* volt az uralkodó állományalkotó faj.

3.3.1. A vizsgálat során használt ökológia mutatók

3.3.1.1. Természetvédelmi értékkategóriák

A mintaterületek **természetességi állapotát** és ezek tendenciáit Simon (2000) természetvédelmi értékkategóriái (TVK) alapján értékeltük.

A terület vegetációjának az állapota jól jellemezhető ezen kategóriák megoszlásával. Jól tükrözi a természetes állapottól való eltérést, a degradáltságot, esetleg zavartságot, de mellette a lokális viszonyok figyelembevétele is ajánlott.

Természetes állapokra utaló fajok:

- U: Unikális fajok
  - KV: Fokozottan védett fajok
  - V: Védett fajok
  - E: Társulás alkotó fajok
  - K: Kísérő fajok
  - TP: Pionír fajok
- Degradációra utaló fajok:
- A: Adventív fajok
  - TZ: Zavarástűrők
  - GY: Gyomfajok
  - G: Gazdasági növények

3.3.1.2 Relatív ökológiai mutatók

A relatív ökológiai indikátor értékek közül Borhidi (1995) alapján a következőket alkalmaztuk: relatív talajvíz, illetve talajnedvesség (WB), relatív nitrogénigény (NB).

3.3.1.3. Pignatti-féle életforma-kategóriák

A Raunkiær (1934) féle életforma kategóriákon túl Pignatti (2005) életforma típusai alapján végeztük el. A következő kategóriákat alkalmaztuk:

Évelő fajok

H scap	scapose hemicryptophytes (felemelkedő szárú évelők)
H caesp	caespitose hemicryptophytes (gyepes évelők)
H ros	rosulate hemicryptophytes (tőlevélrózsával rendelkező évelők)
H rept évelők)	reptant hemicryptophytes (tarackkal, indával vagy gyöktörzsszel rendelkező évelők)
H bienn	biennial hemicryptophytes (kétéves fajok)
G bulb	bulbose geophytes (gumókkal rendelkező geofiták)
G rhiz	rhizome-geophytes (rizómával rendelkező geofiták)
G rad	rootbudding geophytes

Egyévesek

T scap	scapose therophytes (egyéves felemelkedő szárú fajok)
T caesp	caespitose therophytes (egyéves gyepes fajok)
T rept egyévesek)	reptant therophytes (tarackkal, indával vagy gyöktörzsszel rendelkező egyévesek)

Törpecserjék

Chfrut	frutescens chamaephytes
Chrept	reptant chamaephytes (kúszó szárú törpecserjék)
Chsucc	succulent chamaephytes (pozsgás hajtású törpecserjék)

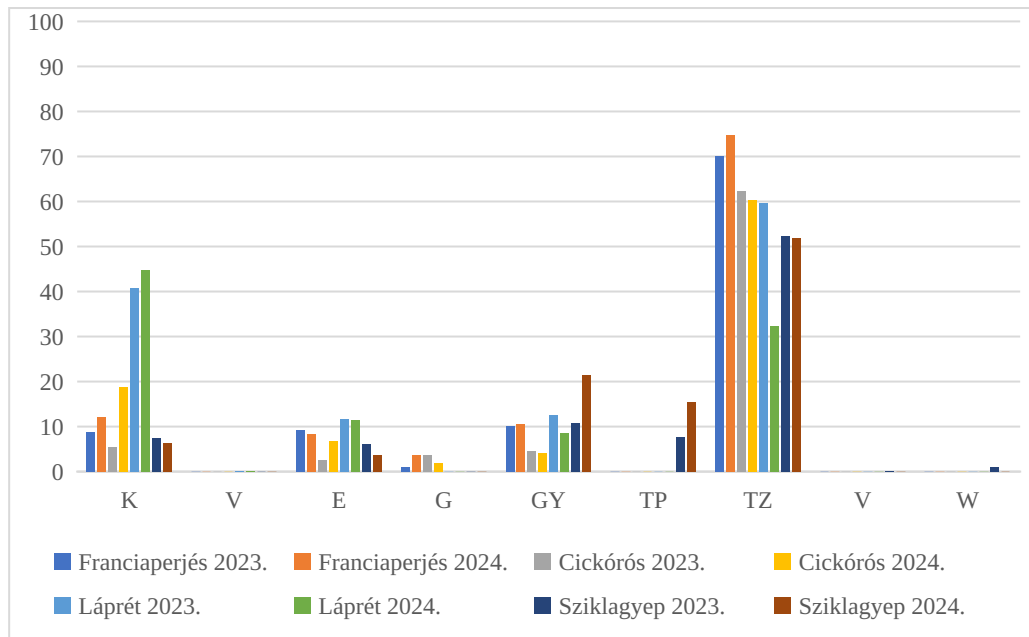
Az egyes gyepek takarmányértékét is kiszámítottuk Briemle et al. (2002), Klapp et al. (1953) és Házi et al. (2012, 2022) alapján.

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

4.1.1. A fajok természetvédelmi érték kategóriák (TVK) szerinti megoszlása a vizsgált vegetáció típusokban

A vegetáció természetességének a megállapítására a gyepképzőfajok alapján Simon (2000) természetvédelmi kategóriát (TVK) alkalmaztuk, ami a degradált és s természetes fajokat jól elkülöníti.

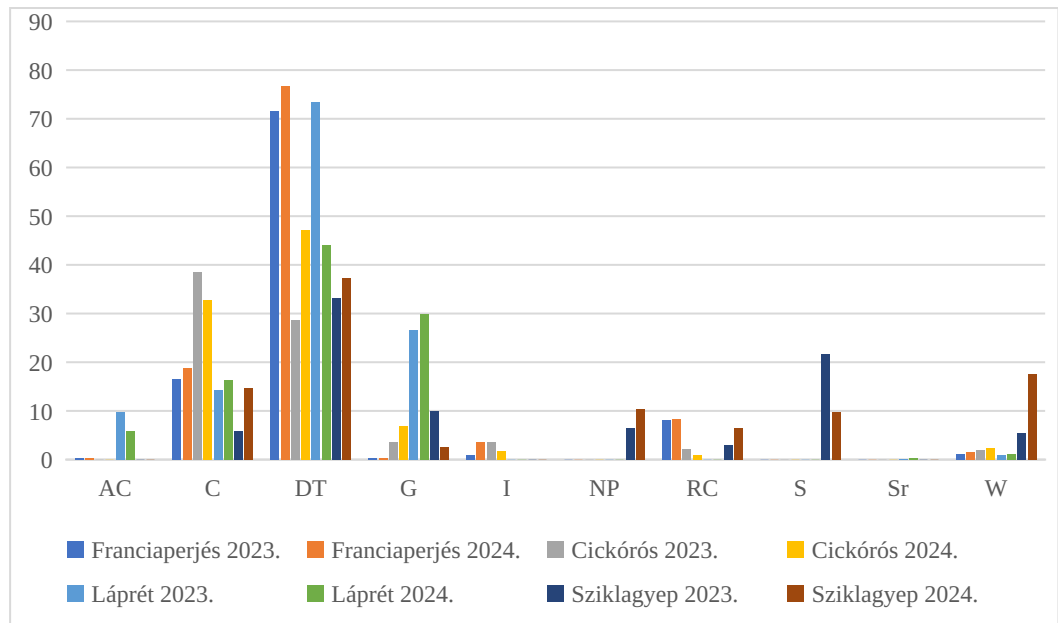
A vegetáció természetességének az elemzésére a természetvédelmi a fajok érték kategóriák (TVK) szerinti elemzés az egyik módszer. Ez alapján a leginkább természetközeli a kaszáló területén belül a láprét volt, A társulás természetes fajai a kísérők (K), több mint 40%-kal vettek részt és természetes zavarástűrők (TZ) 2024-re már alig 20% felett fordultak elő. A 2024-es évben a cickóros vegetáció típusban a kísérő (K) és az állományalkotó (E) fajok aránya is nőtt, és csökkent a természetes zavarástűrők (TZ) és a gyomok (GY) mennyisége is. A vizsgált vegetáció típusok közül csak a sziklagyepben jelentkeztek a degradáltságra utaló gyomok (GY) nagyobb aránnyal 2023-hoz képest, de a zavarástűrők mennyiségi, ha nagyon kis mennyiségben, de itt is csökkent.

10. ábra A fajok természetvédelmi értékkategóriák (TVK) szerinti elemzése a vizsgált négy vegetáció típusban

4.1.2. A fajok szociális magatartástípusok (SBT) szerinti megoszlása a vizsgált vegetáció típusokban

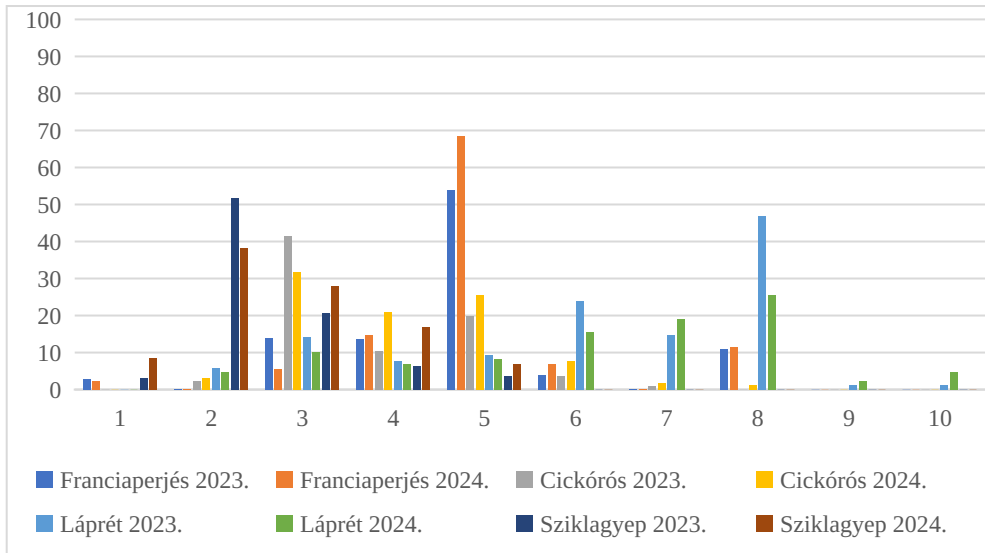
A természetesség elemzésre a fajok szociális magatartási típusai szerinti elemzés alkalmas még. A természetvédelmi kategóriák szerinte elemzéshez hasonló ezen kategóriák szerinti értékelés is, de még inkább kiemeli a természetes és a degradáltságra utaló fajokat. A természetes vegetációra kompetítorok (C) fajai, azaz a társulásalkotó fajok csoportjába tartozó növényfajok borítási a cickórós vegetációban volt a legjelentősebb mind a 2 vizsgálati évben, de jelentős volt még a franciaperjés kaszáló réten is (11. ábra). A tág ökológiájú stressztűrők (G – generalisták), amik szintén a természetes vegetáció fajait jelzik a lapréten mutattak kiemelkedő borítási értékeket. A stressztűrők (ST) két alkategóriája, a szűk ökológiájú stressztűrők (S – specialisták) csak a sziklagyepben jelentek meg. A természetes pionírok (NP) is csak a sziklagyepben jelentek meg. A természetes élőhelyek zavarástűrő növényei (DT) minden vegetáció típusban előfordultak borítási értékei is jelentősen csökkentek (55%-ról 39%-ra). A honos flóra antropofil elemei (honos gyomfajok – W), jelentősebb arányban csak a sziklagyepben és ott is csak a 2024-es felvételekben fordultak elő.

11. ábra A fajok szociális magatartási típusai (SBT) szerinti elemzése a vizsgált négy vegetáció típusban

4.1.3. A fajok relatív vízigény (WB) szerinti megoszlása a vizsgált vegetáció típusokban

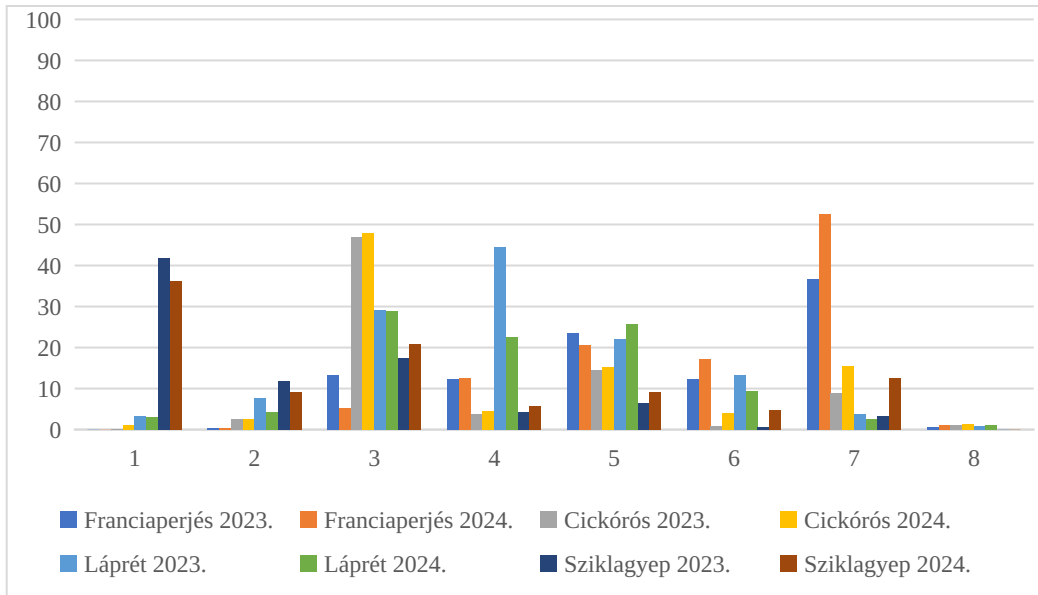
A fajok talajvíz-, illetve talajnedvesség igény szerinti fajok esetében a lápréti és a franciaperjés kaszálórét esetében kimagaslóan nagy részarányban voltak megfigyelhetőek a félüde termőhelyek növényei (12. ábra). A 2024-es évben a lápréten a 9 és a 10. kategóriába tartozó fajok aránya is nőtt. A cickórós, veresnadrágos gyepterületen a szárazságtűrő, alkalmilag üde termőhelyeken is előforduló növények voltak az uralkodók (WB 3-5). A sziklagyepen nagy térhódítása látványosan a szárazságjelző növényfajoknak volt, melyek hosszabb száraz periódust is képesek átvészelni (WB 1-2).

12. ábra A fajok relatív vízigény (WB) szerinti elemzése a vizsgált négy vegetáció típusban

4.1.3. A fajok relatív nitrogénigény (NB) szerinti megoszlása a vizsgált vegetáció típusokban

A fajok relatív nitrogén igénye szerinti értékelése Az üde fekvésű lólegelőn (I.) megfigyelhető, hogy a mezotróf növényfajok a dominánsok, és a második legnagyobb borítottsági aránnyal fajok a tápanyagban gazdag termőhelyek növényei (13. ábra) voltak jelen. A franciaperjés kaszálórét, mely egy nagy egységet alkot degradált üde gyeppel és a lápréttel, az előzőkhez képest magasabb arányban tartalmazza a nagyobb tápanyagigényű növényeket (NB7), mint a mezotrófokat (NB3, NB4), de még mindig ez a két csoport a domináns a területen,. A cickórós, veresnadrágos sziki gyepp már egészen eltérő módon a mérsékelt oligotróf termőhelyek növényei voltak a megfigyelhető, ami a 2024-es évre sem változott meg jelentősen. A lápréten szintén nagy arányban vannak jelen, ezek mellett még nagyobb borítással rendelkeztek a szubmezotróf termőhelyek növényei (NB5). A zárt szilikátsziklagyepben kimagaslóan magas arányban voltak a steril, szélsőségesen tápanyagszegény előhelyek növényei (NB1, NB2).

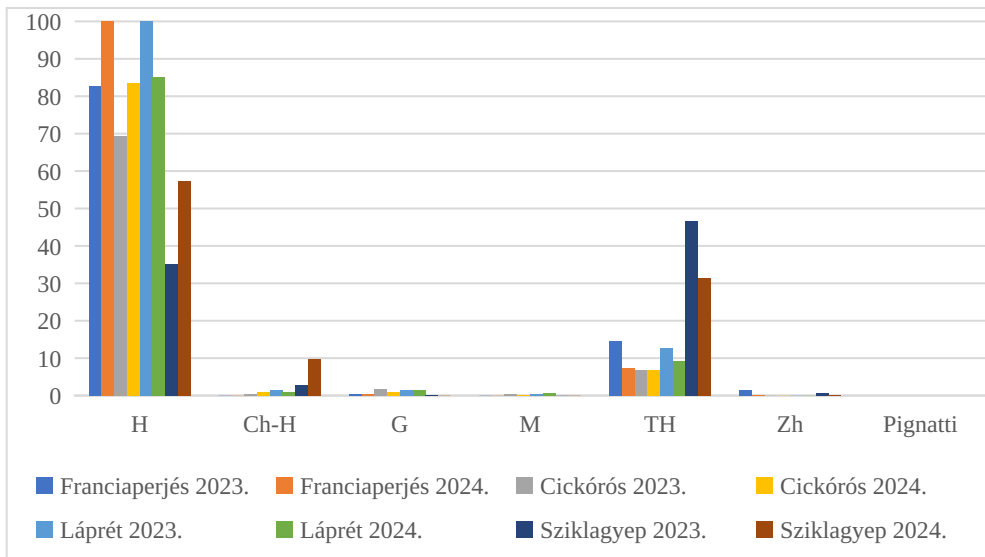

13. ábra A fajok nitrogén igény (NB) szerinti elemzése a vizsgált négy vegetáció típusban

4.1.4. Életforma spektrumok

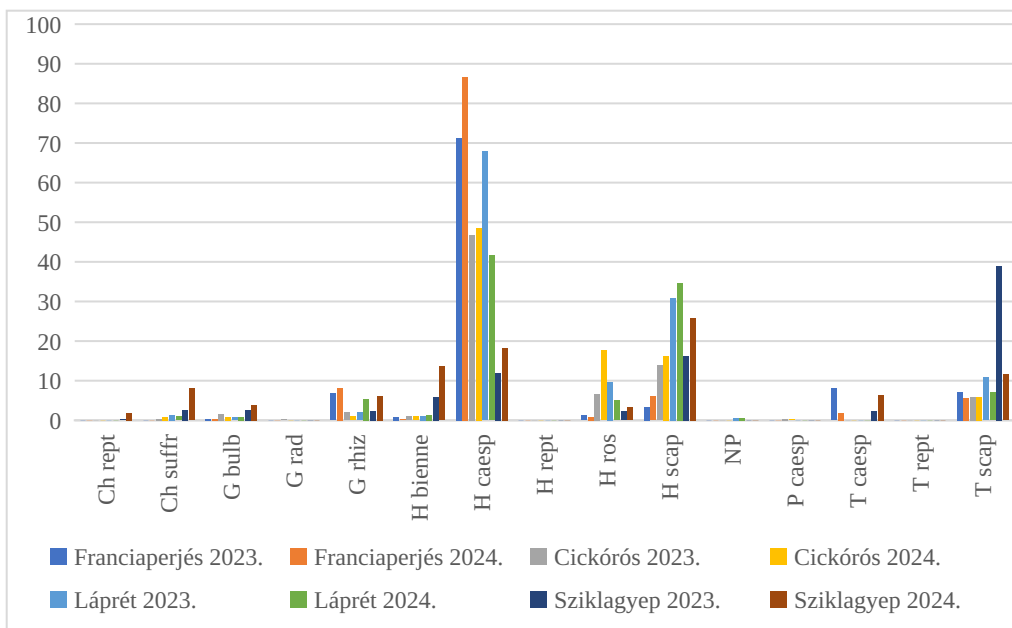
Az életforma megoszlás is tud informatív lenni és a legeltetési intenzitás szempontjából, mint indikátor szerepelhetnek főleg a kúszó szárú és tőlevélrózsás fajok. A Raunkiær-féle életforma kategóriák alapján viszont, amikor ezek az alcsoportok nincsenek elkülönítve csak a sziklagyep válik el kis mértékben, de csak a kétéves (TH) fajok aránya miatt (14. ábra).

A éltforma típusok esetében a Pignatti-féle életforma kategóriák aránya ad pontosabb képet egy kaszáló vagy legelő állapotáról (15. ábra).

14. ábra A fajok Raunkiaer-féle életforma kategóriák szerinti elemzése a vizsgált négy vegetáció típusban

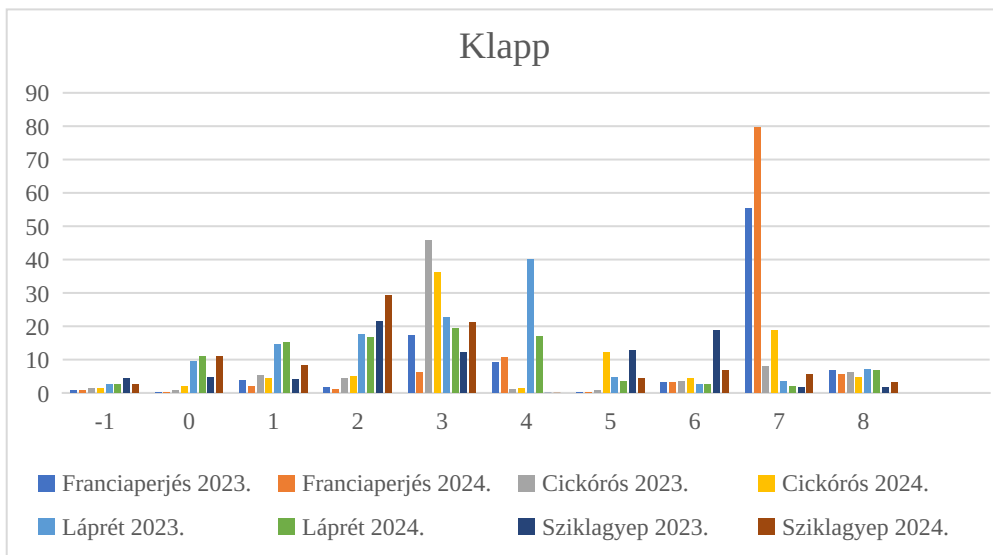
A fajok Pignatti-féle életforma-kategóriái szerinti értékelése A legnagyobb arányban a gyepes évelő (H caesp) fajok voltak jelen a franciaperjés kaszáló réten, és a lápréten. Jelentős volt az arányuk a többi vizsgált vegetáció típusban is (15. ábra). A mocsárrét-lápréten ezek mellett szintén jelentős arányban voltak jelen a felemelkedőszárú évelők (H scap) vagy a sziklagyep az egyéves (Th scap) fajok. A szilikát sziklagyepen (V.) a domináns állományalkotó fajok a felemelkedőszárú egyévesek (T scap) voltak.

15. ábra A fajok Pignatti-féle életforma kategóriák szerinti elemzése a vizsgált négy vegetáció típusban

4.1.5. A Klapp-féle takarmányértékek alakulása

A Klapp-féle takarmányértékek alapján azt lehet elmondani, hogy egy terület mennyire lehet potenciálisan értékes takarmányforrás. Egy átlagértékkel is ki lehet fejezni ezt a lehetőséget, -1-től, ami mérgező fajokat takarja, illetve a 0-tól ami, a közömböstől a nagyon jó takarmányforrást jelentő 8-as értékig változik. A gyepgazdálkodási szempontból legértékesebb csoport fajai közül csak minimális arányban található meg minden vegetáció típusban. A 7-es értékhez tartozó fajok a kaszáló franciaperjés állományaiban kiemelkedő, sőt 2024-re magasabb arányban jelennek meg. A cickórós állományokban is nőtt 2024-re ezen csoporthoz tartozó fajok mennyisége. A láprét területén is, a *Festuca arundinacea* fajnak köszönhetően viszonylag jelentős a takarmányérték.

16. ábra A fajok Klapp-féle takarmányértékeke szerinti elemzése a vizsgált négy vegetáció típusban

5. ÖSSZEFOGLALÁS

A két évi felmérés alapján elmondható, hogy a területeken első sorban a természetes flóra fajai voltak a jellemzőek vagy legalább is jelentős arányban vannak jelen. A kaszáló bizonyul gyepgazdálkodási szempontból a legértékesebb területnek, ezen belül is a franciaperjés kaszálórét adatai a legjobbak. A kaszálón belül a cickóros, veresnadrág csenkeszes gyep gyepgazdálkodási szempontból gyengébbnek nevezhető a rajta előforduló növények takarmányként való alkalmazása szempontjából, valamint a növényállomány borítása is kisebb, mint a kaszáló másik két, a franciaperjés és a láprét esetében. Ez szoros összefüggésben állhat a terület víz- és tápanyaggazdálkodásával. A területen a szárazságtűrő és a mérsékelten oligotróf növények voltak jelen a legnagyobb számban, ami a 2024-es évben a nagyobb csapadék miatt némi javulást mutatott. A gyep fenntarthatóbb használata érdekében alkalmazni lehetne a szakaszos legeltetést, így az állatoknak kevesebb lehetősége lenne a növények közti válogatásra és a gyepek regenerációjára is több idő juthat (Tasi, 2010). A francia perje (*Arrhenatherum elatius*) első sorban a kaszálón volt domináns, ahol a kaszálás a jövőben is a hasznos gyepgazdálkodási tevékenység. A sziklagyep, ha gyepgazdálkodási szempontból nem is jelent kiemelkedő értéket, de a terület fajdiverzitása szempontjából, és a pionír és ritka fajok tekintetében szintén nagy értéket jelent. Szerves trágya kijuttatásával ezen a területen is növelhető a magasabb takarmányértékű fajok, mint például a csomós ebír (*Dactylis Glomerata*) és a tarackbúza (*Elymus Repens*) aránya. Az előbb említett észrevételt alátámasztja egy 2023-mas szervestrágyázás, mely következtében az érintett területen a két említett faj aránya helyenként 20%-al is megnövekedett a következő évre.

A lovasközpont által végzett gyepkezelési módszerek alkalmasak a terület vegetációjának a természetközeli és hosszú távon való fenntartására.

6. IRODALOM

- Balázs F. (1960): A gyepek botanikai és gazdasági értékelése. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest.
- Barcsák Z. (2004): Biogyep-gazdálkodás Mezőgazdasági Kiadó, Budapest.
- Borhidi A. (1995): Social behaviour types, the naturalness and relative ecological indicator values of the higher plants in the Hungarian flora. *Acta Bot. Sci. Hung.*, 39: 97-181.
- Braun-Blanquet J. (1964): *Pflanzensoziologie II*. Wien.
- Briemle, G., Nitsche, S., Nitsche, L. 2002. Nutzungswertzahlen für Gefäßpflanzen des Grünlandes. Schriftenreihe für Vegetationskunde; Bundesamt für Naturschutz: Bonn, Germany, pp. 203–225.
- Czúcz, Bálint (2011): *Az éghajlatváltozás hazai természetközeli élőhelyekre gyakorolt hatásai*. PhD-értekezés, Budapesti Corvinus Egyetem.
- Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere. 3., átdolgozott és bővített kiadás, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Haraszthy L. (2013): Értékkörző gazdálkodás Natura 2000 területeken. Pro Vértes
- Házi, J., Penksza, K., Bartha, S., Hufnagel, L., Tóth, A., Gyuricza Cs., Szentes, Sz. (2012): Cut mowing and grazing Effects with grey cattle on plant species composition in case of Pannon wet grasslands. *Applied Ecology and Environmental Research* 10(3): 223-231.
- Házi, J.; Penksza, K.; Barczy, A.; Szentes, S.; Pápay, G (2022): Effects of Long-Term Mowing on Biomass Composition in Pannonian Dry Grasslands. *AGRONOMY* 12: 5 p. 1107
- Király G. (ed.) 2009: Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő.
- Klapp E., Boeker P., König F., Stählin A. (1953): Wertzahlen der Grünlandpflanzen. *Grünland* 2: 38-40.
- Molnár B., Rednágel Cs., T-Járdi I. (2023): Lólegelők és kaszálók természetvédelmi értékelése Sukoró melletti lovasközpontban. *Gyepgazdálkodási Közlemények* 21(2): 37-46.
- Pécsi M., Somogyi S. (1980): Magyarország tájféldrajza. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Raunkiær C. (1934) *The Life Forms of Plants and Statistical Plant Geography*, being the collected papers of C. Raunkiær. Oxford University Press, Oxford. Reprinted 1978 (ed. by Frank N. Egerton), Ayer Co Pub., in the "History of Ecology Series".
- Simon T. (2000): *A magyar edényes flóra határozója*. Tankönyvkiadó. Budapest

- Soó R. Soó R. (1980): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve VI. Akadémia Kiadó. Budapest.
- Szemán L. (2006): Gyepgazdálkodási ismeretek. SZIE jegyzet, Gödöllő.
- Szemán L. (2008): Gyep- és tájgazdálkodás. Egyetemi Jegyzet. SZIE. Gödöllő.
- Tasi J. (2010): Gyepgazdálkodás. Egyetemi jegyzet. Szent István Egyetem, Gödöllő. 1-105.
- Tasi J. (2019): Gyepgazdálkodás. SZIE jegyzet, Gödöllő.
- Tóth, E. (2024): Long-Term Effects of Mowing on Dry Grassland Biodiversity. *Grasses*, 3(3)
- Török P. (szerk.) 2013: *Gyeptelepítés elmélete és gyakorlata az ökológiai szemléletű gazdálkodásban*
- Török, P.-Penksza, K.-Tóth, E.-Kelemen, A.-Sonkoly, J.-Tóthmérész, B. (2018): Vegetation type and grazing intensity jointly shape grazing on grassland biodiversity. *Ecology and Evolution* 8: 10326-10335. doi/full/10.1002/ece3.4508
- Török, P.-Valkó, O.-Deák, B.-Kelemen, A.-Tóth, E.-Tóthmérész, B. (2016): Managing for composition or species diversity? – Pastoral and year-round grazing systems in alkali grasslands. *Agriculture, Ecosystems & Environment* doi: 10.1016/j.agee.2016.01.010
- Török, P.-Valkó, O.-Deák, B.-Kelemen, A.-Tóthmérész, B. (2014): Traditional cattle grazing in a mosaic alkali landscape: Effects on grassland biodiversity along a moisture gradient. *PLoS ONE* 9 (5): e97095

http1: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Gyep>

http2: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Permanent_agricultural_grassland_in_Europe

http3: https://www.ksh.hu/evkonyvek/2023/magyar-statisztikai-evkonyv-2023/pdf/statevk2023_5_1.pdf

http4: <https://en.wikipedia.org/wiki/Pusztas>

http5: <https://en.wikipedia.org/wiki/Grassland>

http6: https://s.24.hu/app/uploads/2022/06/b__ob20220613005-masolat-1140x641.jpg

http7: <https://www.agrokeri.hu/images/products/011034-01.jpg&w=1280>

http8: https://alfa-gep.hu/image/cache/catalog/termekek/2811/-gyepszellozteto-henger-gysz2-6_2_1598274700-1024x768.jpg

http9:

https://beszamolo2010.jno.hu/cd/fuggelekek/2_kutatasok_eredmenyei/mta_obki_nci_v_altozas_osszefoglalo.pdf

http10: <https://www.mdpi.com/2073-445X/12/9/1784>

8. NYILATKOZATOK

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános

hozzáféréséről és eredetiségéről (módosítva: 2025. október 16.)

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: _____ Rednágel Csongor Dávid _____
A Hallgató Neptun kódja: _____ HTCKZI _____
A dolgozat címe: _____ Gyepgazdálkodás _____
A megjelenés éve: _____ 2025 _____
A konzulens intézetének neve: _____ Növénytermesztési-tudományok
Intézete _____
A konzulens tanszékének a neve: _____ Növényteni Tanszék _____

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2025 év 10 hó 27 nap

Hallgató aláírása

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Rednágel Csongor Dávid
Neptun-kódja:	HTCKZI
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☒ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb: .....
Tantárgy neve/kódja*:	Szakedolgozat készítés
A munka címe:	Gyepgazdálkodás

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)

B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
Nyelvi korrektúra, ötletelés	ChatGPT 5	-

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka **mellékletében való csatolása szükséges.**)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve, verziója, elérhetősége	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma
-	-	-	-

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

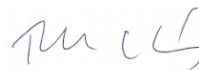
4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: .....Gödöllő....., 2025. 10. hó 27. nap

Hallgató aláírása

Konzulens/Témavezető aláírása

NYILATKOZAT

Rednágel Csongor Dávid (név) (hallgató Neptun azonosítója: HTCKZI) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a **szakdolgozatot** áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre **javaslom** / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*²

Kelt: 2025. év október hó 28. nap

belső konzulens

---

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.